یادداشت

دکتر نعمت احمدی چگونه می‌نوشت؟

ابراهیم ایوبی
وکیل دادگستری

از سال ۱۳۷۳ و در ۱۴سالگی، روزنامه‌های بزرگسالان را می‌خواندم. بـه این دلیل می‌گویم بزرگسـال کـه پیش‌تـر از آن، روزنامه ویژه نوجوانان به نام «آفتابگردان» را که ابتدا ضمیمه روزنامه «همشهری» بود و بعدها مستقل منتشـر می‌شد، می‌خریدم. از «همشهری» شروع کردم و در ادامه «ایران» و سپس «اخبار». به سال ۱۳۷۶ و دوم خرداد که رسیدیم، اگر اشـتباه نکنم از ۱۴ بهمن خواندن روزنامـه «جامعه» و با توقیف آن و انتشـار با نام‌های دیگر «توس»، «نشاط» و «عصر آزادگان»، شد کار هر روز صبح. روزنامه را در میدان بهارسـتان حدود هفـت صبح قبل از رفتن به دبیرستان تهیه می‌کردم. یادداشت‌نویسان اجتماعی افراد مشخصی بودند کـه دکتر نعمت احمدی سـتون حقوقی را هفته‌ای چند نوبت داشـت. همیشـه عنوان نویسنده پای یادداشـت خواننده را بیشتر ترغیب می‌کند. کمتر پیش می‌آمد که عنوان‌های «دکتر»، «حقوق‌دان» «وکیل دادگستری» و «اسـتاد دانشگاه» در یک نفر جمع باشـد و دیگر افراد فقط یکی از این القاب را داشـتند. تفاوت نوشـته‌های احمدی، رویکـرد اجتماعی و بیان بی‌تکلف بـود؛ اغلب با بیان یک خاطره‌ای واقعی از گذشـته‌ها یا نقل از کتابـی تاریخی شـروع می‌کرد تـا به روزگار امروز برسـد. ایـن روش در نوشته‌های مسعود بهنود هم وجود داشت. با این سبک افراد غیرمتخصص با مطالب حقوقی و قضائی آشـنا می‌شـدند. خود ایشان تعریف می‌کرد ستون‌نویسـی حقوقی را با روزنامه «سلام» آغاز کرده و قلم را سیدمحمد موسوی‌خوئینی‌ها (مدیرمسئول روزنامه «سلام») به دست او داده است. در سـال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۱ که اینترنت فراگیر نبـود، رادیوهای خارجی فارسـی‌زبان به عنوان رسـانه‌ای مؤثر، مورد اقبال مخاطبان ایرانی بودند. سـاعت ۲۰ رادیو «بی‌بی‌سی فارسی» اخبار را با این جمله شروع می‌کرد: «اینجا لندن اسـت، رادیو بی‌بی‌سـی». از سـاعت ۲۱ رادیـو «بین‌المللی فرانسـه» برنامه داشت. سـاعت ۲۲ شـب رادیو «دویچه‌وله» یا «صدای آلمـان» خبر و تحلیل پخـش می‌کرد. البته «صـدای آمریکا»، «چین نو» و «اروپـای آزاد» هم بودند. رادیو «کویت» ظهرها یک‌سـاعتی ترانه‌های فارسی پخش می‌کرد و بخش خبری کوتاهی را پوشش می‌داد. از چند نفر شـنیدم در دوران خدمت نظام‌وظیفه روی برجک و درحال کشیک‌دادن، بـه رادیو «کویت» گـوش می‌داده‌اند! دکتر احمدی هر زمـان که اتفاقی رخ می‌داد و ماجرا جنبه حقوقی داشـت، با چنـد رادیوی مهم مصاحبه می‌کـرد. وقتی در انتهای برنامه مجری می‌گفت: «گفت‌وگویی بود با دکتر نعمت احمدی، وکیل دادگسـتری از سـاوه»، این پرسش در ذهنم نقش می‌بسـت که ایشـان در سـاوه چه می‌کند که اغلب آنجاسـت؟ بعدها فهمیدم که کشـاورزی و مزرعه پسته وسیعی در منطقه مشهور به دشت لوین دارد. ۲۰ سـال قبل روی رادیوهای خارجی حساسیت زیادی نبود و حتی مصاحبه شخصیت‌هایی مانند علی‌اکبر ناطق‌نوری (رئیس مجلس شـورای اسلامی) و سـیدرضا زواره‌ای (حقوق‌دان عضو شورای نگهبان) را در دهه ۷۰ از «بی‌بی‌سـی فارسی» شـنیده بودم. یک بار هم دکتر ناصر کاتوزیـان با رادیـوی بین‌المللی فرانسـه گفت‌وگو کرد کـه مصاحبه‌گر امیرمصدق کاتوزیان بود.

اینترنـت نیز از دهه ۸۰ فراگیر شـد و سـایت یا به بیان درسـت‌تر «پایگاه خبری»، به جمع رسـانه‌ها اضافه شـد. جـدای از خبرگزاری‌های دولتی «ایرنا» و «ایسـنا»، چنـد پایگاه مسـتقل مانند «روز» (نزدیک به سـعید حجاریان) و «رویداد» (ارگان رسمی جبهه مشارکت ایران اسلامی) فعال بودند که اسـتاد احمدی برای آنها می‌نوشت. اما او از سال ۱۳۸۳ سایتی با نـام «nematahmadi.ir» را راه انداخت و عنوان اولین مطلب این بود: «چرا سایت؟». آن دوران هنوز فیلترینگی در کار نبود و نوشتن در سایت‌ها هم محدودیت کمتری داشت. حتی یک روزنامه اینترنتی با نام «روزآنلاین» چندین سال با تحریریه‌ای مرکب از روزنامه‌نگاران داخلـی و خارجـی تولیـد محتـوای باکیفیـت داشـت و پرمخاطب بود.

ادامه در صفحه ۱۰

من طرف حقیقت می‌ایستم؛ چشم‌اندازی از استاد نعمت احمدی

صالح نقره‌کار: اندیشـیدن، خواندن و گفتن، عطیه خدا به بشـر است برای آنکه زیستن در کشـاکش هستی زمینی تاب‌آورانه باشـد. روزگاری بی‌ترس و واهمه، آزاد از ترس و رها از نیاز، تصویر سزاواری است که ما برای جهان پیرامون تداعی می‌کنیم. دنیایی که رنج‌ها اگر گم نمی‌شود کم شود و با گفت‌وگو و نوشتن، آزاد از گزمه و عسس و داغ و درفش بتوانیم حرف دلمان را با هم بزنیم و جامعه‌ای بهتر و تحمل‌پذیرتر بسازیم.

در میان اربـاب فضل، نقش حقوق‌دانان در توسعه و تعالی جامعه چشمگیرتر است؛ از ایـن رو که کنشـگری‌های ایشـان تصویر هنجارهـای ممدوح و موجـه جامعه را به نظم حقوقی و شالوده قانونی مبدل می‌کند. این حقوق‌دانان هستند که بذر قانون‌گذاری را می‌کارند و به دست سیاسیون می‌سپارند تا بنای زیسـت شایسـته اجتماعی پی‌ریزی شـود. اگر حقوق‌دانان آزادی‌پرور و دادخواه باشـند، سـوگیری قـدرت و نظـم حقوقی برسـاخته آن شـاخص‌های سـعادتمندی و مسـرت جمعی را نشـانگر خواهد بود و اگـر خدای ناکـرده منفعت‌طلب یا قدرت و ثروت‌پرست باشند، تبدیل به ابزار صاحبان زر و زور برای موجه‌سازی و تسهیلگری جبابره خواهند شد.

در حوزه مکتوبات وطنی هم حقوق‌دانان ما پیشـتاز بوده‌اند. رسـاله یـک کلمه را ببینید چگونـه در فضای تکلیف‌محور پرده از حق‌ها برمی‌دارد و حقوق بشـر را به زبان هنجارهای ممدوح یا رسمی یا اجبارشده با لسانی لطیف بیان بلیغ می‌کند و جامعه را یک قدم برمی‌کشد. احکام‌السـلطانیه ماوردی را ببینید چطور قاعده‌مندی یاد می‌دهد و حکمران مسلط مسیطر را شـبان مقید موظف تعرفه می‌کند. تحریرات منصورالسلطنه عدل در حقوق اساسی یا اصول مشـروطیت افق دانایی ما ایرانیان را به سـمت حقوق اساسـی و آزادی به بالابلندها می‌برد و دگردیسـی از سـلطنت واجب‌الاطاعه را به سلطنت مقیده سـوق می‌دهد. به تعبیر استاد محمدعلـی موحد در مطلع کتاب «در کشـاکش دین و دولت» شمشـیر آهیخته در جدال با فرومایگی و ابتذال را به اهتزاز آورده و تشـتت قال و تصاریف احوال را به سوی رشد مردمان حواله داده و زمزه می‌کند:

هین بگو که ناطقه جو می‌کند/ تا به قرنی بعد ما آبی رسد
گرچه هر قرنی سخن آری بود / لیک گفت سالفان یاری بود

حـالا این ماییـم و میراث قدمـا. قلم‌زنی‌های دغدغه‌مندانه و از سـر ایران‌دوسـتی میان حقوق‌دانان کم نیست. البته مشغله‌های جانبی کمتر فراغت نگارش مستمر را می‌دهد. برخی محققان یکه‌تازانه و فردی، ممارسـت در ترویج و توسـعه علم حقوق می‌کنند. نظیر اسـتاد جعفر جعفری‌لنگرودی با کتاب مسـتطاب دایره‌المعارف حقوق و ترمینولوژی یا اسـتاد فقید دکتر امیرناصر کاتوزیان با تحریرات حقوق مدنی و فلسـفه حقـوق و حقوق عمومی. لکن ما حقوق‌دان مردم‌نویس کمتر داریم؛ چون زبان حقوق اساسـا همه‌فهم نیست و مفاهمه راحت با شهروندان یک چالش است. کمتر حقوق‌دانی است که فوت‌وفن گفت‌وگوی سلیس با مردم را بلد باشد یا بتواند با یک جایگاه رسانه‌ای حرف دل مردم را از منظر حقوقی تبیین کند.

قلم حقوق‌دانان بیشـتر توصیفی-توصیه‌ای است. یا در قلمرو هست‌ها و نیست‌ها به بیان قواعـد حقوقی می‌پردازند یا در اقلیم بایدها و نبایدها اصول و موازین را که شـالوده جامعه عادلانه باشد، ورز می‌دهند.

در این میان اسـتاد نعمت احمدی را از سال ۱۳۸۳ شـناختم. قلم او نخستین میعاد بود. او خـوش‌ذوق و راحت‌نویس بود. هـر روز نویس بود؛ پرنویس اما غنی‌نویس. سـری‌دوزی نمی‌کرد. برای هر یادداشـت مطالعه داشت و این را می‌شد از روی میز شلوغ و کتاب‌های باز او حدس زد. بین‌رشـته‌ای بود و حقوقی محض نبود. برای همین هم مشرف به مسائل بود و تک‌ساحتی پیش نمی‌رفت.

مکـرر بـرای رویدادهـای مختلف از او یادداشـت می‌خواسـتم و دریغ نداشـت. مرتب یادداشـت‌هایش را برای من می‌فرسـتاد و بعـد از وفاتش فهمیدم برای همه می‌فرسـتد و خـودش را نمی‌گرفت و از ارتباط‌گرفتن و تواضع‌داشـتن ابا نمی‌کرد. حـالا از آن رخداد تلخ سـالی گذشته و جامعه حقوقی از نعمتی بزرگ محروم شد و حقوق‌دانی آزاده و پژوهشگری تاریخ‌شناس و ایران‌دوستی پرکار و پای کار از میان ما رخت بربست. آن‌هم در کشاکش روزگار آزگاری که بیش از همیشه به بزرگ‌ترهای حقوقی نیازمندیم و چند صباحی است که از هیبت اندیشگی و پختگی‌های حزم‌اندودشان محروم شده‌ایم.

به شـاگردنوازی‌هایش و خاطراتی که با او دارم رجوع می‌کنم و یاد این کلام اسـتاد مصطفی ملکیان می‌افتم که «آدم‌ها بیش از رزومه و تحصیلات و مناصبشان با انسانیت و شرافت و حسن معاشرتشـان تداعی می‌شوند». اول بار سـال ۱۳۸۳ با او آشنا شـدم. وقتی موضوع الواح گلین هخامنشی مطرح شـد و انگشت‌شمار بودند افرادی که هم سـبقه تاریخی داشته باشند و هم قواعـد حقوقی در عرصـه بین‌المللی را بدانند، تلفنی او را در جلسـه‌ای در دادستانی کل دعـوت کـردم و بـرای راه‌حل‌یابی برای مفتوح‌کردن پرونده استرداد الواح به گفت‌وگو نشستیم و فتح باب آشنایی شد. در آن جلسات نخسـتین او با روی باز و با وجود آنکه برخی او را خـودی نمی‌دانسـتند، به عشـق میراث تاریخی کشور، بی‌دریغ و متواضعانه همکاری ورزید و بـا مطالعـات عمیـق تاریخی خود دیگـران را هم بـه وجـد آورد و از پیگیری و ممارست خسته نشد.

احاطه به تاریخ و اسـتفاده از گزاره‌های تاریخی در تحلیل‌های حقوقی و اجتماعی، وجـه تمایـز او از همگنان بود. در اختـلاف بین دو خانواده معتبر، داوری به او ارجاع شـد و دوسـتی طرفین باعث نشد از صدق و عدل فارغ شود و همواره رهیافت خود را بدون روتوش مطرح می‌کرد. می‌گفت کشـاورزم و فرزند روسـتا و تبختر و تفاخـری در ارتباط با او ندیدم. مطالعه، قلم‌زدن و کشاورزی، اهتمام اصلی او بود و بیرون‌کردن او از دانشگاه هم باعث نشد ذوق ادبی و تتبع تاریخی و حقوقیش رنگ ببازد.

ایـن اواخر به او گفتم شـما رکورددار ژورنالیسـت حقوقی و پرکارترین یادداشـت‌نویس حقوقی هستید و روزی نیست مطلبی از شما نشر نیابد. برای او مطالعات بین‌رشته‌ای و صرفا در لاک حقوقی نبودن اهمیت داشـت و محاورات او همیشـه پر بـود از ارجاعاتی که لزوما حقوقی نبودند و تاریخ، جامعه‌شناسی، ادبیات و... در زمره آنها بود.

وقت‌شـناس بود و در مناسـبت‌های حقوقی به فراخور سوژه‌های روز اجتماعی با دقت و سرعت یادداشت‌های عمیقی قلمی می‌کرد و داد سخن می‌داد. با حسن معاشرتی که داشت نوشـته‌های خود را به‌جز رسانه‌ها برای حلقه دوستان هم می‌فرسـتاد و از آنها نظرخواهی می‌کرد. در پرونده‌هایی که با هم داشـتیم با وجود پیش‌کسـوتی، پذیرا و منعطف بود و چنان مواجه می‌شد که جایگاه استاد و شاگردی قابل تمایز نبود.

بارها راجع‌به پرونده قتل‌های محفلی کرمان با هم صحبت کردیم و چند مورد با هم درباره پرونده‌های مشابه، نظیر اسیدپاشی اصفهان مشورت داشتیم.

۱۰ روز قبل از بستری‌شـدن در بیمارسـتان، گفت‌وگویی راجع‌به کارکـرد کمیته وکلای در معـرض خطر داشـتیم و او بـا روی بـاز و انگیزه‌ای الهام‌بخش، همیشـه مشـوق کارهای داوطلبانه و ترویج مسـئولیت اجتماعی وکلا بود. هربار مرا می‌دید، یادی از محصورین داشت و از انسـانیت‌ورزیدن و محبت‌کردن مضایقه نداشـت. چـون کرمانـی و هم‌ولایتی زنده‌یاد هاشمی‌رفسـنجانی بود، خاطراتی از گفت‌وگوها با او بر سـر مسائل سیاسی و تاریخی داشت و همواره ذهن توسـعه‌خواه آیت‌الله هاشمی را تمجید می‌کرد؛ ولی تفکرات عدالت‌خواهانه او زمینه‌ای بود تا همیشه در قامت یک منتقد ظاهر شود. گاهی، از جمله آخرین ملاقات او با رئیس قوه قضائیه، از کارهای خوب تعریف و تمجید می‌کرد؛ اما این روحیه او باعث نمی‌شـد منتقد طرفدار مردم و آزادی‌خواه مسـتغنی از قدرت نباشـد. از فراق او گفتن دشوار است اما مرگ، مرغ حق‌خوانی است که بر شانه همه ما خواهد نشست و... . مرغ حق‌خوان که با دلم می‌خواند رفت و این آشیانه خالی ماند.

در گیرودار پرونده شـخصی دکتر در کانون وکلا با هم گفت‌وگوهایی داشـتیم و نسبت به اقدامات دادگاه انتظامی کانون وکلای مرکز و دادگاه عالی انتظامی قضات در حکم ممنوعیت از وکالت، گلایه‌هایی داشت که پس از رحلتش با اعاده دادرسی و نقض آن بر تأسف‌ها افزوده شـد. مظلوم رفت و پـروژه هتک اعتبارش از سـال ۱۴۰۱ در منع تدریس در دانشـگاه آزاد تا ابطال پروانه، همه به روحیه لطیف اما استوار او صدمه وارد کرد. ولی برای من همواره سمبل استقامت برای آزادی و حقوق بنیادین و کنشگری فعال در مسیر حکومت قانون خواهد ماند.

وقتی یاد او می‌افتم برایم کتاب «من طرف حقیقت می‌ایسـتم: جستارهایی در باب آزادی» با تقریراتی از کامو، هاول، اورول و راسل (ترجمه خانم آزاده کامیار) تداعی می‌شود. صداهایی کـه در تاریکی و هیاهو ما را به وجدان آزادی‌خواهـمـان رهنمون می‌کند و یاد می‌دهد آزادی یک ارزش اسـت و باید همیشه کنار حقیقت ایسـتاد. دوست دارم مثل نعمت احمدی طرف حقیقت بایستم.

روحش شاد.

خبر

اصلاحات احتمالی به کنکور سال آینده نمی‌رسد

ایسنا: دبیر شورای‌عالی انقلاب فرهنگی کشـور درباره تغییرات کنکور سال آینده گفت: قانون این اسـت که هـر تغییری، یک سـال قبل بایـد انجام شـود؛ یعنی شـهریور باید اعلام کنیم. تغییرات برای سـال ۱۴۰۴ نخواهد بود و اگر اصلاحاتی انجام شود، برای سال ۱۴۰۵ خواهد بود. حجت‌الاسلام‌والمسـلمین عبدالحسین خسروپناه در جمع خبرنگاران در اردوگاه شـهید باهنر درباره گلایـه کنکوری‌ها از تراز نمرات در مصوبه کنکور شورای‌عالی انقـلاب فرهنگـی (مصوبه سـنجش و پذیـرش) گفـت: شـورای‌عالی انقلاب فرهنگی بـر مصوباتش تعصب ندارد. او با بیان اینکـه برخلاف مجلس که چنین اختیـاری دربـاره مصوبات خـود ندارد، شـورا می‌تواند بعد از گذشت شش ماه از مصوبـه، آن را تغییر دهـد، افزود: من به قاطعیت عرض می‌کنم اعضای شورا هیچ نفعی درباره این مصوبات ندارند که مثلا فرض کنید مدرسه غیرانتفاعی دارند یا مثلا مؤسسه آموزشی کنکور. ابدا چنین چیزی نیست. دبیر شـورای‌عالی انقلاب فرهنگی با بیان اینکه اعضای شورای‌عالی انقلاب فرهنگی معتقدند الان که دو سال از این مصوبه گذشـته و اجرا شده است، نیاز به اصلاحاتی دارد و حتما اصلاحات باید انجـام دهیم، ادامـه داد: به همین دلیل به هیئت‌های اندیشه‌ورزی ازجمله ۳۱ هیئت اندیشه‌ورز استانی و هیئت‌های اندیشه‌ورز دانش‌آموزی و معلمان گفته شـده پیشـنهادها و نظرات خود را ارائه دهند تا هر بخش مصوبه که نیاز اسـت، اصلاح شود.

اصلاح به این معنا نیست که به کنکور سابق برگردیم و ملاک تست‌زنی را دوباره در جریان قرار دهیم. هم دانش‌آموزان و هم خانواده‌ها توجه داشته باشند که این اتفاق نخواهد افتاد. برخی می‌گویند این مصوبه باعث شده کلاس‌های خصوصی کتاب‌های درسـی ایجاد شـود. مصوبه کنکـوری، دانش‌آمـوزان را به مدرسـه بازگردانده، معلم و کتاب جایگاه پیدا کرده اسـت و حالا می‌گوینـد معلمان اغلب کلاس خصوصی می‌گذارند. ما که با کار خصوصی مخالف نیستیم. فعالیت‌های خصوصی در چارچـوب تعلیم‌وتربیت و سـند تحول آموزش‌وپرورش اشـکال ندارد. دبیر شورای‌عالی انقلاب فرهنگی با بیان اینکه یکی از نکاتی که مطرح شد، بحث تـراز نمرات دانش‌آموزی اسـت، ادامـه داد: در این راسـتا مصوب کردیم دانش‌آموزانی که قبـلا دیپلم گرفته‌اند، می‌تواننـد معـدل خـود را ترمیم کنند. برخی پیشـنهاد می‌دهنـد امکان ترمیم معدل ندارند و یک ساختار دیگری برای سنجش ایجاد شود؛ یعنی در واقع کنکور بدهند و یک آزمون اختصاصی برای آنها در نظر بگیریم.

جدول ۴۸۶۸ طراح: بیژن گورانی

افقی:
۱- گمراه‌کـردن- دین برتر- صوت تحسـین و خوشـحالی ۲- جایـگاه شمشـیر- دیپلماتیک- مفیـد و مؤثـر ۳- نوعی پارچه پنبـه‌ای- لامپ مهتابی ۴- ترکیب فلز با اکسیژن- خلاصه‌کردن- از الفبای فارسـی ۵- عریان- از ابزارهای رایج در طراحی و نقاشـی- سـرایت بیماری ۶- دستگاه ردگیری در هواپیما- ساز بادی بلوچستان- خرس فلکی ۷- شـکیبایی- از پیامبران بنی‌اسـرائیل- آبله سـوختگی ۸- نامـه رسـمی دادگاه برای ابلاغ به اشـخاص- ورزشـی برای دفاع از خود ۹- تکیـه‌کلام درویش- رفیـق منحرف- مرزبان ۱۰- ضمیر اول‌شخص مفرد- نام قدیم فلسطین- جنگ نادرشاه و شـاه گورکانی ۱۱- آگاه و بیدار- حصیـر- نوک بی‌نـوک ۱۲- تـلاش- بزرگ‌ترین سـیاره منظومه شمسـی- اسـب اصیل و تندرو ۱۳- ورقه متضمن دسـتور اجـرای حکم- مادر ۱۴- پسـت و فرومایه- استان- بیماری کم‌خونی ۱۵- پایه و اسـاس- مخفی- فیلسوف آلمانی و نویسنده کتاب سپیده‌دم

عمودی:
۱- بیگانگان- روزه‌دار- تندرست ۲- گردن‌بند اسـارت- رمانی از هاروکی موراکامی، نویسـنده ژاپنـی ۳- جلادهنـده کفـش- مهلکـه- نوک زبـان این مـزه را تشـخیص می‌دهـد ۴- رنگ سـیاه پرچم المپیک نماد این قاره اسـت- تأیید خارجی- لیکن ۵- جانشـین هنرپیشه اصلی در صحنه‌هـای خطرناک- شـهره آفاق ۶- پسـوند شـباهت- واگیردار- ملائکه ۷- سامانه- گوارا- فراهم‌آوردن ۸- وسـط، میان- آشنا- آتشگیره- یـک و یک ۹- زیریـن- ضروری- سـاز پرویز یاحقی ۱۰- هزارهزار- وسـیله کمک‌حرکتی بیماران- آینده ۱۱- رسـیدن به معشوق- فرشـته حامل وحی ۱۲- دست‌نخورده- جهان- اصطلاحی در ورزش بوکس ۱۳- از نژادهای سگ- تکیه‌کردن- گروی ۱۴- هافبک پرتغالی تیم فوتبال منچسترسیتی- قسمتی از پا ۱۵- شـاعر اصفهانی- آشوب، غوغا- سـخن آمیخته به ریشخند

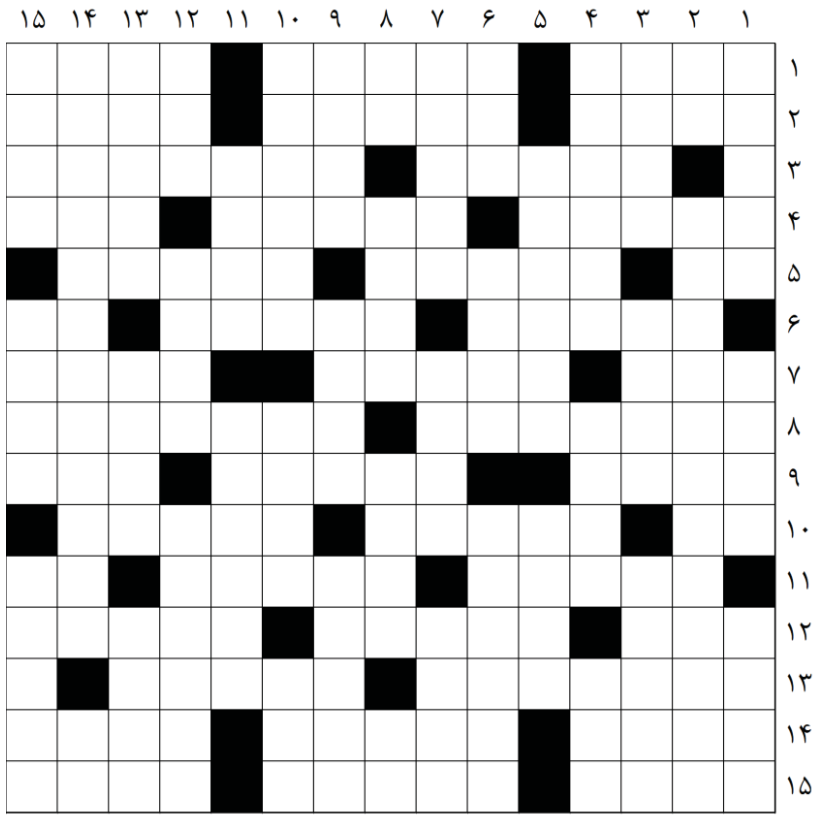

حل سودوکو ۳۸۶۳

۱	۴	۹	۲	۸	۵	۳	۶	۷
۶	۵	۲	۳	۴	۷	۱	۹	۸
۸	۳	۷	۶	۹	۱	۵	۲	۴
۵	۱	۳	۸	۷	۲	۶	۴	۹
۹	۲	۸	۴	۵	۶	۷	۱	۳
۷	۶	۴	۱	۳	۹	۲	۸	۵
۳	۹	۶	۵	۲	۸	۴	۷	۱
۴	۷	۱	۹	۶	۳	۸	۵	۲
۲	۸	۵	۷	۱	۴	۹	۳	۶

۵	۱	۴	۷	۹	۸	۲	۳	۶
۲	۶	۷	۴	۳	۵	۸	۱	۹
۹	۸	۳	۱	۲	۶	۵	۴	۷
۱	۷	۹	۵	۶	۳	۴	۲	۸
۸	۳	۵	۲	۴	۷	۹	۶	۱
۴	۹	۶	۸	۱	۹	۳	۷	۵
۶	۴	۲	۸	۱	۹	۷	۵	۳
۳	۵	۸	۶	۷	۲	۱	۹	۴
۷	۲	۱	۳	۵	۴	۶	۸	۹

حل جدول ۴۸۶۷

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	خ	ف	ا	ش	ش	ب	■	ف	ت	و	ح	■	ت	ر	د
۲	س	ا	م	■	ی	ا	د	ا	ی	ا	م	■	ا	ب	ی
۳	ک	م	ا	■	ب	س	ف	ر	■	ش	ا	خ	■	س	ا
۴	■	ت	ب	م	ا	ل	ت	■	ت	ر	ی	ا	ک	■	■
۵	م	ن	ی	ر	■	ق	ر	ا	ر	■	ل	ی	ب	ر	و
۶	ت	■	ه	ا	ر	■	ک	ل	ا	ف	■	ن	ا	ه	ی
۷	ر	ی	ا	ک	ا	ر	■	ا	ز	ر	م	■	ب	ا	ز
۸	م	س	■	ش	ب	ی	ه	خ	و	ا	ن	ی	■	ی	ی
۹	ر	ا	ح	■	ع	ت	ا	ب	■	خ	ص	و	ص	ی	ت
۱۰	ب	و	ی	ا	■	م	ش	ا	م	■	ب	ن	ا	■	و
۱۱	ع	ل	ا	م	ه	■	م	ر	س	ی	■	ج	ب	ا	ر
۱۲	■	■	ت	ش	ن	ک	ی	■	ت	ک	چ	ه	ر	ه	■
۱۳	ا	ش	و	ب	ک	ر	■	و	ب	ا	ل	■	ه	م	م
۱۴	ل	و	ح	ا	ب	ن	ن	د	ی	م	■	ب	ل	ن	ن
۱۵	ا	ی	ش	م	ه	ل	ک	■	ک	ن	س	ر	ت	و	■

سودوکو سخت ۳۸۶۴

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو
۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.
۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۹				۷			۸
		۸					۷	
	۳		۲	۵		۱		۶
		۱	۷	۳			۲	
	۷			۲	۵	۸		
۶		۷		۱	۹		۴	
	۵					۷		
۳			۵				۸	

سودوکو ساده ۳۸۶۴

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو
سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

۳	۲				۱		۶	
	۷			۶	۸	۲		
	۴	۶	۹				۳	۱
				۱		۸	۵	
	۵	۸				۴	۷	
	۳	۷		۴				
۷	۸				۴	۱	۲	
		۴	۲	۷			۸	
	۹		۱				۴	۷